

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Tempore

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, 1631

De speciebus gulæ, Sermo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47044](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47044)

T. VI
21

dicebant: Quia hic est verè Propheta, qui venturus est in mundum.

Deut. 1.

Nondum plenè erant illuminatæ turbæ, quia nihil de Christo supra hominem sapiebant. Nihil de diuinitate eius intelligunt, prophetam existimant eum scilicet, quem Moyses venturum prædicens, ait: *Prophetam de fratribus, suscitabit tibi Deus, &c.* Prophetam nominat venturum Messiam seu Christum. Hunc enim esse cogitabant turbæ, tamen quod filius quoque esset Dei ignorarent. Vos charissimi filij, viuite & percipite Dei dona in sobrietate, cum humilitate & gratiarum actione, ex his quæ vobis Dominus dedit. Et si quem ad vos miserit, quia fortasse domi non habet quod comedat, participem illum facite bonorum vestrorum. Quid dico bonorum vestrorum? Bonorum Dei. Non enim dedit vobis, vt sint vestra hæc temporalia, sed tantum vsum vobis eorum & dispensationem commisit. Nec ad vsum duntaxat vestrum putetis vobis commendata bona temporalia, sed in vsum etiam aliorum, ea maximè quæ supersunt, aut superesse possunt vobis. Adeo enim liberalis est Deus, vt cum vobis dederit quod administratis egenis, nihilominus quasi vos de vestris rebus erogassetis aliqua in pauperes, imputabit vobis Dominus noster Iesus Christus, qui est benedictus in secula, Amen.

SERMO IN EADEM DOMINICA.

De speciebus gula.

Psal. 59.

Psal. 94.

VNde ememus panes vt manducent hi? Ioannis sexto. Quam benignam, quam paternam sollicitudinem pro nobis habeat Deus, hinc liquet, quod Dominus noster Iesus Christus Dei Filius etiam hic in terris constitutus, sollicitudinem gesserit turbæ vndecunque collectæ, ne illis desit quod pertinebat ad corporis necessitatem: quasi enim omnes genuisset sic amabat. Et quid dico, quasi omnes genuisset sic amabat? Nonne ipse est qui fecit nos? Nonne populus eius & oues sumus pascuæ eius, & opera manuum eius? Dicit ergo ad Philippum Dominus: Vnde ememus panes vt manducent? Vide mirabilem Domini dispensationem. Quis creauit cælum & terram? Quis dat solem & pluuiam & fecunditatem terræ? Quis nobis dat fruges, quis istos tandem nobis coquit in panes? Nonne Dominus Deus noster? Hic cum tantus esset, non tamen dedignatus est ad nos in miserias venire nostras. Venit huc ad nos tantus Dominus & potens, venit propter nos quoque, sustinuit famem, passus est in ediam. Et quid iniuriarum, contumeliarum, pœnarumque non sustinuit? Egenus hic vixit. Non habuit agrum hic aut domum, cuius sunt omnia, & à quo dantur omnia. Non habuit fruges, non villam, nec aliquid proprium. Hospes & incola atque tanquam aduena hic fuit in mundo. Quid dicam? Emit panes à mortalibus, qui mortales cunctos, qui cæli volucres, qui bestias agri, qui denique mundum pascit vniuersum. Hic igitur cum sit tantus, pro mortalibus est sollicitus, dicens: Vnde ememus panes, vt manducent hi? Pauit, vt hodie legimus, quinque millia hominum, qui quotidie mundum pascit vniuersum, qui dat iumentis escam ipsorum & pullis

Psal. 144.

Et pullis coruorum inuocantibus eum. Pascit nos hic corporali cibo, qui pascet nos caelesti conuiuio in aeternitate: faciet enim tunc seruos suos discumbere, & transiens ministrabit illis. Ipse quoque erit nobis cibus, quia *haec est uita aeterna, inquit, ut cognoscant te Deum uerum, & quem misisti Iesum Christum.* Qui ergo ad illud caeleste conuiuium appetit venire, ea quae Christus hic in se monstrauit, ea quae docuit, debet imitari. Debet, inquam, huius se Euangelij documentis conformare. Primo namque seculum, hoc est, seculi amorem & implicationem necesse est eum relinquere. Per amorem seculum hoc ingressi sumus, amore in seculo retinemur, hunc amorem mortificando seculum egredimur. Oportet igitur te renunciare uanitatibus mundi, oportet audire Dei uerbum, quod Christiane orthodoxeque praedicetur, & quo instruaris ad itinera caelestis uiae. Quod nobis significatur in uerbis hoc Euangelium praecedentibus, quibus Christus abiisse narratur per mare Galilaeae. Secundo itaque necessarium est, ut tribulationes, amaritudines, tempestatesque huius uitae intrepidus pertranseas, quod est mare Galilaeae transire. *Omnes enim qui pro uoluntate uiuunt in Christo persecutionem patientur:* signumque certissimum electionis est diuinae, hic bona agere & mala pati.

Tertio, tuam te abdicare uoluntatem, & Christi eruditionem sequi, necesse est. Neque enim quamdiu in propria uiuis uoluntate, iuxta desideria carnis, potes placere Deo. Si igitur tu non places Deo, nihil potes operari quod Deo placeat. Non enim opera placent Deo, si operans displicet. Propria est uoluntas, quae tibi cum Deo non est communis. Verbi gratia: Tu gloriam hominum quaeris, quia hanc diligis. Itaque cum Deus te esse uelit humilem, tu uis esse superbus. Discordat uoluntas tua, quae tibi propria est, à Dei uoluntate. Nam si tu ipse quoque uelis esse humilis & contemptor gloriae, iam concordas Deo, nec propriam, sed communem cum Deo habes uoluntatem. Hoc modo circa alia omnia quoque est sentiendum. Quarto, quia ex compassione esurientis turbae Christus sollicitus suo modo fuit, hoc est, sollicitus se ostendit: ita compati, & alienam miseriam, perinde ac propriam sentire te conuenit, illique quomodo subuenias sollicitum esse. Habent enim opera misericordiae praeter alios felicem promissionem à Deo. Quinto, quia non solum ex misericordia, sed etiam ex uirtute seu ex potestate miseris subuenit. Nam pauit esurientes, tam potenter quam misericorditer, ut nos quoque ea quae proximis nostris impendere possumus ad eorum necessitatem, impigri simus. Itaque quia Philippus aliud non sciuit consilium, neque Andreas, quam turbam esse adeo grandem, ut modica pecunia non sufficeret. Apud Christum uero & Apostolos haudquaquam tantum fuit pecuniarum, quibus turbae etiam si adessent panes possint comparari. Philippus namque ducentos non sufficere dicebat denarios, ut uel quid modicum quis perciperet, quasi diceret: etiam si ducentos haberemus denarios, quod longè est à nobis, non tamen inde tot emi possent panes, ut uel modicum quisque de turba haec gustando refocillaretur. Andreas uero prorsus desperatiue loquitur de quinque panibus, qui nihil inter tot homines conferrent. Caeterum, Christus non consilium quaerebat, sed nobis rerum conditiones, quo miraculum agnosceretur manifestabat. Iussit ergo homines discumbere: deinde quinque accepit panes hordeaceos, fecitque eos distribuere.

Lucæ 12.

Ioan. 17.

Conuiuij caelestis quomodo quis particeps fiat.

Seculum quo pacto uincatur relinquendum sit.

Tim. 1.

Math. 17. Voluntas propria quae dicitur.

AAAAA 3 bui, &

T. VI
21

bui, & frangendo, distribuendo, edendoque multiplicari. Comederunt itaque & saturati sunt. Et quo saturati crederentur, super fuerunt duodecim copulini fragmentorum siue reliquiarum. Hoc est solumne conuiuium, quo Christus tuos patit conuiuas. Apposuit eis panes hordeaceos & pisces. Huiusmodi refectio quoque naturæ & fami sufficiebat. Noluit feruire Christus gulæ, sed necessitati, quamuis credendi sine tam panes quam pisces supra modum gustui fuisse humano propter miraculum suaues. Quoniam autem multi formiter in edendo bibendoque peccatur (quamuis nunc de ebrietate hic nihil dicendum sit) quantum gulæ peccatum attinet, non abs reputandum est, species seu conditiones sex, quibus gula peccatur, recensere. Itaque prima species gulæ est, ante tempus ordinatum aut nimis manè comedere. In Dominicis diebus & diebus feriatis tempus legitimum est, non sumere cibum absque necessitatis aut infirmitatis causa, nisi auditum fuerit diuinum officium. At verò ieiuniorum tempore vsque ad nonam, qua Dominus in cruce expirauit, quæ fuit hora tertia post meridiem, iustum fore ieiunare. In meridie enim ad crucem fuit affixus, quæ vocabatur tunc sexta hora (quod hymnus quoque qui ad sextam cantatur indicat) qui tribus horis vsque ad nonam ibi pendens, eadem hora, quæ modo in Germania nobiscum vocatur hora tertia post prandium seu post meridiem tradidit spiritum. Si enim iuxta horarum distinctionem ex Euangelio de operarijs conductis in vineam dies partita fuerit, hora vndecima vsque ad duodecimam, vltima erit hora diei, qua dies operandique tempus finitur, vt parabola illa Euangelica habet, vbi dicitur: *Cum sero factum esset, dixit paterfamilias procuratori vineæ: Voca operarios, & redde illis mercedem, & cætera.* De nouissimis verò qui hora vndecima venerant, dicitur in fine diei: *Hi nouissimi vna hora opus fecerunt: ergo cum non sit ab vndecima vsque ad duodecimam nisi vna hora, sequitur horam duodecimam apud Iudæos finem fuisse diei.* Si autem duodecima hora finitur vltima hora diei, ergo sexta erit meridies. Nam Christo dicente. *Nonne duodecim sunt hora diei,* clarum est Iudæis hunc morem tunc horas distinguendi fuisse. Itaque sexta hora apud illos meridies est, qua Dominus est crucifixus. Hora verò que nobis Alemanis est hora tertia post meridiem, vocabatur à Iudæis hora nona, qua Christus tradidit spiritum. Ad illam itaque horam deberemus ieiunare. At quia quotidie homines efficiuntur infirmiores, consuetudo Ecclesiæ habet, vt horam nonam anticipet ponatque in meridiem, tuncque tempore ieiuniorum comedat. Inde multos contingit errare, putantes meridiem Iudæis fuisse nonam, propterea quod tunc nona anticipata cantatur, existimantesque tunc Dominum mortuum, quando fuit crucifixus: quia reuera hora sexta (vt dixi) erat meridies, quo Dominus est crucifixus: & quæ nobis est hora tertia post meridiem, erat illis nona qua Christus tradidit spiritum: & hora duodecima finiebatur dies. Apud Iudæos namque non omni tempore æquales erant horæ, sed nunc longiores, nunc breuiores iuxta diem naturalem, vel longiorem vel breuiorem in æstate aut hyeme. Hæc obiter dico propterea quod cæperam dicere diebus esse ieiuniorum prandium differendum ad horam nonam, quam tamen hodie per anticipationem cantamus circa meridiem, quæ potius & reuera est hora sexta, ita tamen satisfacimus consuetudini & intentioni

Gulæ species sex quas finit.

Ioan. 9. Ieiuniorum tempore quarta hora cibus sumere licet.

Matth. 20.

Ibidem.

Ioan. 11.

ioni Ecclesiae, quae videtur hoc approbare. In quadragesima vero vltra nonam nobis ieiunandum foret (sicut Canon exprimit de Consec. distinct. V. cap. Quadragesimo) vsque ad vespas.

Veruntamen pari modo vespas hodie anticipamus: nam circa meridiem per solutis nonis & missa, eadem absoluiamus vt aliquo modo ad vespas cantatas, non ad tempus vespas ieiunasse videamur. Qui infirmi sunt, qui debiles sunt, & valetudinarij, qui pueri sunt & infra aetatem, qui etiam senes sunt, & supra aetatem, qui denique pro mercede operantur, panemque suum lucrantur manibus. Item praegnantes, lactantes, pauperes, qui fixum certumque non habent prandium, & huiusmodi non vrgentur ad ieiunandum, nisi quantum volunt & possunt. Et ideo cum multiplex sit homini excusatio ieiunandi, nemo alium iudicet, nemo condemnet, nemo scandalizetur faciliter, quia alterius cor, alterius necessitates & onera excusantia aut infirmitates potest videre nemo. Quare dum comedentem die ieiunij quis viderit, cogitare debet illum, & vnumquemque esse suae salutis memorem, nec aliter illum quam Deo possit respondere facientem.

Veruntamen ad gulam nihilominus pertinet (nisi aliqua rationabilis subfit causa) manere antequam orationes praecesserint antequam diuina sint audita, festinare ad cibum: eos praesertim qui ocio vacant, vt si quis veluti ex lecto veniens, mox velit comedere. Pertinet item ad hanc speciem festinare ad cibum, antequam quis orauerit Deum aut antequam cibum benedixerit, vt his saepe numero contingit, qui tam indomitum effrenumque habent appetitum, cui dominari non curant. Adeo enim manere festinare ad cibum, nisi infirmitas aegritudoque ad hoc cogat, turpe ac absurdum est. Ad quod non vera fames, nec naturae necessitas, sed vitiosa inueterataque consuetudo, cui repugnare necesse est, incitat. Secundo species gulae est, lauta delicataque querere. Sic refertur de Epulone diuite, quod epulabatur quotidie splendide, non necessitatis gratia, sed voluptatis: quia peccatum non est in cibo, nec peccat qui praeciosa & delicata comedit, si intentio sit casta: sed qui delectationem in huiusmodi querit, aut propter delectationem sumit, visolent facere, qui communia sparnunt, si cibum praeciosorem ac voluptuosorem expectent, tam curiose inter cibum & cibum, non necessitatis, infirmitatis, aut etiam sanitatis, sed voluptatis gratia discernentes. Delicata autem & sumptuosa querere, magis est reprehensibile in pauperibus quam diuitibus, quia manifestiorem indicat gulae concupiscentiam, cui nihilominus quamuis pauperes sint, satisfacere volunt cum rei familiaris iactura. Hoc genere gulae deliquerunt Israelitae, qui fastidientes manna, petierunt carnes, quibus gulofo satisfacere appetitui. Mater sancti Bernardi, mulier nobilis, crasso rusticoque alere solebat suas proles cibo, eas quae ad erenum preparatura. Delicata permittuntur infirmis, qui naturae in necessarijs non possent sufficere, si ea tamen, quae inuiti sunt aut horrent admitterent. Cum diuitibus & delicate educatis, cibis quoque delicatioribus a puero assuetis, & cum his qui tenerioris sunt complexionis, dissimulatur, vt comedant delicatiora, modo intentio sit casta, vt querant refectioem, non delectationis excitationem. Augustinus in regula sua etiam monachis, si viliora fastidiant, vt pote non assueti olim in seculo aut cum parentibus, permittit

AAAAA 4. melio-

In quadragesima quando comedendū esset.

Ieiunare qui non obligantur.

Luca 16.

Sumptuosa & delicata comedere quod quibusque vitiosum sit. Num. 21.

Delicata quibusdam permittantur comedere.

Augustia.

T. VI
21

Magnatibus
qui cibi per-
mittantur.

Cibum nimis
delicate pre-
parare quan-
do peccatum
fit.

Beccard.

Mensuram
modumque
excedere in
comedendo
quale pecca-
tum fit.

Ezech. 16.

Iertere in
cibum ni-
mis auide
quid fit.

Gen. 5.

Comedere
nimis frequē-
ter quid fit.

melioribus refici, eosque vult propterea esse humiliores alijs, qui vilibus reficiuntur, quos aestimat feliciores.

Magnatibus quoque propter statum cibi præciosiores admittuntur. Non quod illi gula non possint peccare, imo peccant & ipsi non raro neque leuiter gula, etiam in vilioribus cibis. Non enim dicitur cibus vilis, qui vehementer delectat. Vno itaque verbo rei summam dicam: Quærere delicatiora propter voluptatem tantum & gulæ, quæ inordinatum habet appetitum, edendi quæ libidinem & viliora propterea aspernari, non licet.

Tertia species est nimis studiose cibum, vt bene suauiterque gustum afficiat, parare, salsamenta quæ & sapores peregrinos adijcere, qui non raro corpori nutriendo magis obsunt, quam conducunt, vt, sicut ait Bernardus, famem non excitet cibus, sed sapores. Mira enim excogitant arte sua homines, vt prouocent appetitum vel saturitatem iam victum.

Quarta species est gulæ, nimium comedere, ingurgitare, excedere quæ in cibi mensura. Hoc adeo faciliter non contingit Deum timentibus, vbi non est ciborum varietas aut accurata præparatio. Propterea qui simplici vtuntur cibo & operantur, rarius infirmantur. Hoc genere peccauerunt Sodomitæ, vt dicitur in Ezechiele: *Hæc fuit iniquitas Sodome: Superbia, saturitas panis & abundantia, & otium ipsius & silarum eius.* Potest tamen fieri ex ignorantia, vt mensura excedatur absque graui peccato, præsertim si non adeo sit grauius cibo aut potu quin debita & officia sua possit implere.

Quinta species, nimis ardentem ad cibum se effundere, vt faciunt hi qui tum præcipitanter, auide quæ cibum sumunt, vt expectare nequeant, donec satis sit masticatus: huiusmodi gulosi non cessant comedere, nisi fastidiunt. Hoc genere gulosus fuit Esau, qui primogenita sua vendidit pro cibo, quem auide nimis concupiuit. Fit quandoque tamen effusio animi super cibum, vt festinato sumatur cibus, ex vehementia famis. Hoc quamuis indecens sit & immoderatum, tamen caret (puto) graui peccato, quia nihil intenditur nisi refectio.

Sexta species gulæ, est nimis frequenter comedere, anserum more, qui vbiunque viderint aquam, bibunt. Infirmi, laborantes, operarij, pueri, senes, comedunt sapius, & parum qualibet vice. Veruntamen alijs, puta sanis, iuxta quendam philosophum, semel in die comedere sufficeret, bis toleratur, ter exceditur. Vnde quidam dicebat: Qui in die manducat semel, Deus, hoc est, diuinus est: qui bis, homo est: qui ter, bestia est. Redeundo itaque ad Euangelium, conuiuium hoc Christi fuit, quo esurientes homines pauit. Esuriebant autem tam spiritualem, quam corporalem cibum. Nisi enim Dei verbū esurissent, Iesum adeo ad remotiora loca non fuissent sequuti. Verum cū Christi nec verborū suauitate, nec morū possent satiari dulcedine, ideo tam diu illi adhæserunt. Vos filij sicut cibum esuritis corporis, sicut quæritis, sicut denique suauiter sumitis, ita esurite, quærite & sumite multo magis animæ cibum. Qui enim corporis non appetit cibum, qui cibum fastidit ac reiecit, languorem grauem indicat stomachi. Sic qui Dei verbum audire renuit, qui ve fastidit nec retinet, non parum infirmus est mente. Cui iure timendum quoque est, se de illorum non esse numero, quibus Christus dicebat: *Qui est ex Deo, verba Dei audit: sed inter illos constitutum, qui-*
bus

bus dicit: Propterea vos non auditis, quia ex Deo non estis. Qui est cum Patre & Spi-
ritu sancto benedictus in secula, Amen. Ioan. 8.

IN SOLENNITATE DEDICATIONIS EC-
clesiæ. Lectio loco epistolæ ex Apocalypsi B. Io-
annis Apostoli, capite XXI.

IN diebus illis. Vidi ciuitatem sanctam Hierusalem nouam des-
cendentem de celo, à Deo paratam, sicut sponsam ornatam viro
suo. Et audiui vocem magnam de throno, dicentem: Ecce taber-
naculum Dei cum hominibus & habitabit cum eis. Et ipsi popu-
lus eius erunt, & ipse Deus cum eis erit eorum Deus. Et abster-
get Deus omnem lachrymam ab oculis eorum, & mors ultra non erit, neque lu-
ctus, neque clamor, neque dolor erit ultra, quæ prima abierunt. Et dixit qui
sedebat in throno: Ecce noua facio omnia.

PARAPHRASIS IN EANDEM EPISTOLAM.

Nemini mirum videbitur, cur hæc hodie lectio legatur in solennitate
dedicationis templi, si attenderit non hodie dedicationis memoriam
agi lapidum, lignorum, cimenti, tecti, vasorum, & huiusmodi mate-
riarum templi, sed congregationis positus huius sanctæ, quæ simul in vni-
tatem Ecclesiæ huius particularis sub vno prælato, sub vnoque pastore con-
gregata est. Hæc tamen congregatio non est aut dici debet vniuersa Eccle-
sia, sed quædam pars Ecclesiæ militantis. Vniuersa enim Ecclesia militans
omnes in se complectitur Ecclesias (vt sic loquar) particulares. Quia tamen
hæc congregatio, huiusq; loci fidelium conuentus, qui in hanc domum col-
ligitur, fide & sub regimine eodem tanquam ciuitas vna simul vnitur: ideo
qui quid de vna vniuersaque Ecclesia legitur & intelligitur, etiam singula-
ri Ecclesiæ huic tanquam vniuersalis Ecclesiæ filix applicatur. Ait igitur Io-
annes: Ego Ioannes in visione mentis ac in spiritu vidi ciuitatem sanctam
Hierusalem, hoc est præsentem Ecclesiam militantem, quæ fide ac charitate,
legum paritate, animorumque concordia cum Deo hominum vniit multitu-
dinem, non aliter atque ciuitas suos ciues in vnam congregationem coad-
unat cum suo rectore. Vidi, inquit ciuitatem Hierusalem sanctam. Merito
sancta dicitur, à qua omnis qui in peccato viuit mortali, coram Deo pro-
scribitur. Nil enim inquinatum intrabit in illam, quippe quam Christus dile-
xit, & tradidit semetipsum pro ea, mundans eam lauacro aquæ in verbo vi-
ræ. Nemo igitur ciuitatis huius est particeps, nisi sanctus à peccatis per virtu-
tem sanguinis Christi mundatus. Dicitur quoque noua: siquidem lege Mosis
antiquata, noua regitur lege gratiæ, puta Euangelica. Sequitur: Paratam à
Deo tanquam sponsam ornatam viro suo. Reuera vt Ecclesia Christo esset
sponso digna, parauit, ornavitq; illam Deus sacramentis, donis, virtutibus
ac gratijs multis ac varijs: quibus vt regina astaret à dextris Deo in vestitu
deaurato, circumamicta varietate. Astaret, inquam, parata ad omne eius be-
neplacitum, vt videat voluntatem Domini, eandemq; facit, audiens: Oblitus
est. Apoc. 21.
Ephes. 5.
psalm. 44.
psal. 26. 44.

BBBBB cccc